

Dlaczego Orzeł Biały?

Niewiele jest państw, które, tak jak Polskę, zdołały zachować swój herb przez tak wiele stuleci. Mimo wielu przeciwności Orzeł Biały przetrwał aż do naszych czasów dlatego, że będąc herbem państwa, stał się zarazem godłem własnym narodu. Szczególnie w okresach zagrożenia naszej państwowości odgrywał olbrzymią rolę w umacnianiu poczucia bycia Polakiem. Order Orła Białego dowodzi, że jest on najwyższą wartością Rzeczypospolitej Polskiej i Narodu Polskiego.

Legenda

Według legendy, założyciel państwa Polan, Lech, podczas postoju w okolicach Poznania, ujrzał pod wieczór sporych rozmiarów gniazdo na drzewie. Znajdował się w nim biały orzeł z dwoma pisklętami. Gdy Lech przyglądał się mu, orzeł rozpostarł skrzydła na tle nieba czerwonego od zachodzącego słońca. Lech zachwycił się, postanowił tam osiaść, umieścić orła w swym herbie, a miejsce na pamiątkę nazwał Gniezdnem (obecnie Gniezno) od słowa gniazdo. Historia ta, będąca częścią legendy o "Lechu, Czechu i Rusie" pierwszy raz spisana została w "Kronice Wielkopolskiej", napisanej po łacinie w 1273 r. oraz w "Kronice Dalimila" spisanej w języku czeskim w 1319 r.

Po raz pierwszy w polskiej historii rysunek orła pojawił się na denarach Bolesława Chrobrego – wtedy jeszcze bez korony. Jest to najprawdopodobniej bielik (charakterystyczne kropki odzwierciedlają białe lotki widoczne w naturze na jego złożonych skrzydłach). Stylizowany wygląd ptaka przedstawionego na monecie powodował spory między uczonymi, mającymi trudności z ustaleniem, czy jest to rzeczywiście orzeł, czy może kōgut, gołąb lub paw.

Po raz pierwszy jako godło książęce orzeł pojawił się na pieczęci konnej Kazimierza opolsko-raciborskiego w 1222 r. Później stopniowo był przejmowany jako herb przez kolejne linie Piastowskie, najpóźniej pojawił się na pieczęciach książąt mazowieckich, bo dopiero po 1271 r. W 1295 r. książę Przemysław II koronował się na króla Polski. Na jego pieczęci, obok napisu "Bóg przywrócił Polakom zwycięskie znaki", był wizerunek korowanego orła. W ten sposób piastowski Orzeł Biały stał się herbem Królestwa Polskiego. Herb ten przyjęli następnie wszyscy królowie polscy.

Wizerunkiem Orła Białego przyozdabiano szaty królewskie, broń i chorągwie. Postać orła widniała na insygniach władców z dynastii Piastów, Jagiellonów, Wazów i królów elekcyjnych. Godło eksponowano podczas ceremonii koronacyjnych, elekcji królów, przyjazdów dostojników z innych państw, zawierania traktatów pokojowych, obrad sejmowych, orszaków weselnych i pogrzebów. Orzeł był obecny także na polu walki. Od czasów Władysława Jagiełły Orzeł Biały zespolił się z herbem Wielkiego Księstwa Litewskiego - Pogonią (w czerwonym polu rycerz zbrojny na koniu, z tarczą błękitną, na której krzyż podwójny złoty) – na znak unii łączącej Koronę i Litwę. Umieszczone na jednej tarczy godła Orła i Pogoni stały się herbem Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Mimo zmieniającego się kształtu Orła i jego tarczy, niezmienna przez wieki była treść tego godła. Koronowany Orzeł Biały symbolizował w pełni suwerenne, wolne i niezależne państwo polskie, króla, który je uosabiał oraz jego poddanych.

W 1795 r., w wyniku III rozbioru, Polskę utraciła samodzielny byt polityczny. Znak polskiego Orła Białego został przez zaborców zakazany, ale odradzał się w każdym powstaniu narodowym i w każdej próbie zdobycia przez Polaków niepodległości. Stał się symbolem walki o narodowe wyzwolenie i znakiem Polski, którą należało wywalczyć. Wiele utworzonych przez zaborców guberni, prowincji i województw polskich otrzymało nowe herby – nadal przewijał się na nich biały orzeł, bez korony albo z koroną albo z głową odwróconą na lewą część czoła; gdzieśkolwiek występowała też Pogoń mimo wygasłej Unii. Najczęściej były to herby złożone z godłem zaborcy (np. Wielkie Księstwo Poznańskie miało herb z czarnym, pokrzyżackim orłem, tak jak inne prowincje pruskie, ale z tarczą sercową czerwoną, na której widniał polski orzeł w koronie).

Dnia 1 sierpnia 1919 r. sejm odrodzonej Rzeczypospolitej zatwierdził wizerunek Orła Białego w koronie jako herb II Rzeczypospolitej. Dnia 13 grudnia 1927 r. mocą rozporządzenia Prezydenta RP został wprowadzony nowy wizerunek Orła według projektu prof. Z. Kamińskiego, wzorowany na godle z czasów Stefana Batorego, o kształcie prawie identycznym z obowiązującym obecnie.

Po 1945 r. oficjalnie obowiązywał wizerunek Orła według wzoru z 1927 r., lecz bez korony. Orzeł w herbie PRL nie nosił korony, ale pamięć Orła Białego w koronie nadal istniała w świadomości społeczeństwa, trwale przywiązanego do tradycyjnych narodowych symboli.

Dnia 9 lutego 1990 r. sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął obecny wzór herbu. Godłem III Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek Orła Białego zwróconego w prawo, ze złotą koroną na głowie, złotym dziobem i złotymi szponami w czerwonym polu.

*Biel Orła polskiego oznacza dobro,
czerven - dostojsność.*

*Od najdawniejszych czasów Orzeł Biały symbolizował odwagę:
bohaterstwo, majestat oraz czystość dążeń narodowych.*

*Orzeł Biały od stuleci funkcjonował
w strukturach prawnych i społecznych państwa i narodu polskiego,
również w okresie, gdy państwowość Polski została jej odebrana.
Stał się punktem odniesienia, symbolem,
w którym zawarte zostały historyczne przejścia narodu i państwa
oraz wartości związane z ich kształtowaniem się.*

Orzeł Biały jest czymś szczególnym dla narodu polskiego. Jest najwyższą wartością, którą udało się uchronić pomimo wielu lat zaborów, II wojny światowej oraz rządów komunistycznych. Jego historia jest historią naszej ojczyzny, a jego moc synonimem łączności narodowej wszystkich Polaków. Związany z historią i tradycją polską, głęboko wrósł w nasze życie rodzinne i osobiste.

